

Izhaja:
vsako sredo zjutraj
in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo
leto lir 40.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se
ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 31

V Gorici, v petek 23. aprila 1926.

Leto IX.

Netrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglas se
računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdala konsorcij
»GORIŠKE STRAŽE«.
Tisk Zadrugne tiskarne
v Gorici, Riva Piazzuta
štev. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli štev. 5.
— (prej Scuole). —
Telef. int. štev. 308.

Kaj je z Narodnim svetom?

(Piše poslanec Besednjak.)

Več mesecev je že preteklo, odkar sem bil stavil v imenu naše politične organizacije javen predlog, naj se ustanovi med nami in tržaško politično organizacijo Narodni svet. Javnost se čudi, zakaj ni Narodni svet še ustanovljen in od vseh strani prihajajo zahteve, naj se zadeva ljudstvu pojasni. Jaz sem bil vzel nase nalogo, da se pogajam s Trstom, in zato je predvsem moja dolžnost, da podam ljudstvu račun o izidu pogajanj.

Da bo javnost natančno in nepristransko poučena o tej važni narodni zadevi, priobčujem po nalogu organizacije vso korespondenco, ki se je vršila med menoj in predsednikom edinjaške stranke drjem Wilfanom. To storimo predvsem radi tega, ker se držimo načela, da bodi naša politika javna in odkrita in ne smemo zato ljudstvu ničesar prikrivati.

Mi hočemo razen tega, naj ljudstvo po lastni pameti in neodvisno presodi potek dogodkov in nato samo razsodi, kdo je kriv in odgovoren, da nima naš narod v Italiji skupne obrambne organizacije.

Pogajajmo se!

Čim sem dobil nalog od organizacije, sem poslal poslancu drju Wilfanu nastopno prvo pismo:

Gorica, 9. I. 1926.

Velecenjeni gospod doktor!

Pooblaščen od naše politične organizacije, naj stopim v stik z Vašim društvom radi ustanovitve Narodnega sveta, storim to s pričujočim pismom in Vas vljudo naprošam, da bi mi hoteli sporočiti dan, ko bi se mogel sestati z Vami ali s katerim drugim pooblaščenecem vaše organizacije. Jaz sem prost od 15. do 18. januarja in pridem lahko tudi v Trst.

Želim, da bi se čim prej ustanovil med obema pol. organizacijama skupni obrambni organ in Vas pozdravljam z odličnim spoštovanjem

Dr. Besednjak.

Edinjaši odklanjajo pogajanja, a so za »poslušanje«.

Na svoje pismo sem dobil ta le odgovor:

V Trstu, dne 13. januarja 1926.

Velecenjeni gospod doktor!

Odgovarjam na Vaše pismo od 9. t. m., ki mi je dospelo predvčerajšnjim. Pišete mi, da, pooblaščen od vaše politične organizacije, da stopite v stik z našim društvom radi ustanovitve Narodnega sveta, storite to s tem svojim pismom, in me prosite, da bi Vam sporočil dan, ko bi se mogli sestati z menoj ali s katerim drugim pooblaščenecem naše organizacije.

Kolikor je meni znano, ni nobene nove okolnosti, da bi se radi nje menjalo stališče Političnega društva »Edinost«, kakor je bilo označeno z izjavo od 19. pr. m., niti, da bi se mogel smatrati za uresničene tisti pogoji, ki ga je »Politično društvo »Edinost« postavilo v tej izjavi. Iz tega sledi, da bom mogel poslušati, kar mi želite sporočiti, le ad referendum, kot predsednik Političnega društva »Edinosti«, ker še ni povoda, da bi Politično društvo »Edinost« mene ali koga drugega pooblastilo za kako pogajanje. Obžalujem, da sem zadržan, da bi prišel k Vam v Gorico. Če želite po gornjem pojasnilu govoriti z menoj, Vas prosim, da pridete k meni v soboto predpol-dne, od 9—12.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. Josip Wilfan.

Krščanski socialisti za »Narodni svet« na podlagi enakopravnosti obeh strank.

Pismo drja Wilfana sem predložil odboru, kjer smo o njem razpravljali in si dolgo belili glavo, kakšen je njegov resnični zmisel. Končno je bilo sklenjeno, da pošljem v Trst nastopni odgovor:

Velecenjeni gospod doktor!

Na Vaše pismo od 13. januarja odgovarjam šele danes, ker sem bil med tem po opraviilih v Rimu in sem predložil zadevo v pretres naši pol. organizaciji.

Odgovor, ki ste mi ga poslali kot predsednik društva Edinosti v Trstu, me je osupil. Predlagal sem bil, da bi se sestel z zastopnikom vaše politične organizacije in se z njim pogodil radi ustanovitve Narodnega sveta. Moj predlog je bil preprost in jasen in pričakoval sem, da mi jasno in določno odgovorite: in sicer da predlog sprejmete ali pa da ga odklanjate, ker ste Narodnemu svetu, kakor ga mi že leta zahtevamo, nasprotni.

Vaš odgovor pa ne pove ne enega ne drugega in je silno dvoumen. V pismu pravite, da »ni nobene nove okolnosti, da bi se radi nje menjalo stališče« Vašega društva in da se tudi ni uresničil »tisti pogoj«, ki ga je Vaše društvo postavilo v izjavi od 19. decembra. Vsled tega ni še po Vašem »povoda«, da bi Vaša organizacija kogarkoli pooblastila »za kako pogajanje«.

Ko bi bili napisali samo to, bi vedeli mi in bi vedela javnost, da je Narodni svet pokopan, ker se o njegovi ustanovitvi ne marate z nami niti pogajati.

Toda stvar ni tako preprosta, ker ste jo v istem pismu zopet zasuknili, ko pravite, da ste pripravljeni mene »poslušati« in sporočiti dalje kar Vam porečem. Odbijate torej pogajanja, a ste za »poslušanje«. Kakšen smisel naj ima tako razlikovanje? Jaz ga ne razumem.

Za našo organizacijo je Narodni svet velika narodna zadeva in zato smo sklenili, da poskusimo vse, le da se Narodni svet res ustanovi. Sprejememo tudi »poslušanje« in Vam pošljamo naše pismene predloge, da jih predložite Vašemu odboru. Radi jasnosti in točnosti je boljše, da imate v rokah pisan in obvezen dokument.

1. Narodni svet med vašo in našo politično organizacijo se

ustanovi na podlagi medsebojne enakopravnosti.

Kar zahtevamo mi zase, priznavamo tudi vam, in kar zahtevate vi za svojo organizacijo, priznavate tudi naši.

2. Narodni svet se ne bo pečal z osebnimi in političnimi spori, ki so se primerili pred njegovo ustanovitvijo.

Da to sprejememo, je zelo potrebno, zakaj Narodni svet se ne bo nikdar ustanovil, ako bi se hotel pečati z vsemi osebnimi in političnimi prepiri, kar smo jih imeli v zadnjih letih. Umestno je zato, da napravimo križ čez preteklost, tako da se bo Narodni svet posvetil izključno delu za sedanjost in bodočnost, kar je pač njegov edini smoter. Naša organizacija je voljna pozabiti vse žalitve in vse krivice, vse obtožbe in očitke, kar jih je pretrpela od vaše organizacije in vašega tiska tekom zadnjih let. Isto naj stori vaša organizacija. To zahtevajo od nas interesi narodne enote, kateri edini mora služiti vse delo naše in vaše stranke.

To sem vam hotel sporočiti in Vas prosim, naj se vaša organizacija čim prej izjavi, ali se s tem dvema načeloma strinja, zakaj ako ju sprejme, bo Narodni svet nemudoma ustanovljen.

Naprošam Vas, da bi bil odgovor jasen in točen, kajti skupni nadstrankarski obrambni organ je tako resna in velika narodna zadeva, da je treba pač o njej zelo določno in jasno govoriti.

To ljudstvo od nas pričakuje, kajti položaj našega naroda je tak, da ne moremo več izhajati brez skupne obrambne organizacije.

Vas naprošam zato še enkrat, da odgovorite v interesu stvari na naš predlog jasno in določno, ter Vas pozdravljam

z odličnim spoštovanjem

Dr. E. Besednjak.

Gorica, dne 10. februarja 1926.

Edinjaši odlašajo.

Po 14 dneh je prišlo iz Trsta pismo, kjer nas prosijo, naj potrpiamo, ako nismo še prejeli odgovora na naše nove predloge.

Sporočilo se glasi:

V Trstu, dne 23. februarja 1926.

Velecenjeni gospod doktor!

Vaše priporočeno pismo od 10. je dospelo 12. t. m. na moj tržaški naslov. Pisarnica me je obvestila v tujino. Naročil sem ji, naj izroči pismo g. dr. Edvardu Slaviku, da ga odpre in reši. S tem se je pa izgubilo toliko časa, da je g. dr. Slavik, prebravši pismo, odločil, da počaka moje vrnitve. Sinoči, po moji vrnitvi, sem končno zaznal vsebino Vašega pisma. V njem se ne pečate samo s stvarjo, nego tudi z načinom, kako jaz v tej stvari pišem. V tem oziru bi Vam tudi lahko sam odgovoril. Ker pa gre predvsem za stvar, se hočem prej s prijatelji posvetovati. Potrpite torej nekoliko časa.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. Wilfan.

Poziv Trstu, naj odgovori.

Minuli so zopet tri tedni, a edinjaška organizacija še vedno ni odgovorila na naše predloge. Zato sem se obrnil 19. marca na poslanca drja Wilfana z nastopnim pismom:

Gorica, dne 19. marca 1926.

Velecenjeni gospod predsednik!

Pooblaščen od naše politične organizacije se obračam še enkrat na Vas in Vas prosim, da bi hoteli čim prej poslati odgovor na moje zadnje predloge glede Narodnega sveta.

Preteklo je že več mesecev, odkar javnost pričakuje, da jo obvestimo o uspehih pogajanj ali razgovorov med Vašo in našo organizacijo, a še zmerom je ta velika narodna zadeva neodločena.

V tem se je zopet vnela v časopisju polemika o edinosti in razkolu, o strankarstvu in skupni narodni organizaciji, ki bi bila lahko izostala, ako bi bil predlog o Narodnem svetu že sprejet.

Vsaki dan opažamo pri političnem delu nujno potrebo po skupni nadstrankarski organizaciji. Velika narodna zadeva, ki tirja danes skupno organizacijo, je na primer najnovejša preganjanje učiteljstva. Učitelje silijo oblastva v fašistovski sindikat, a oni ne vedo, kaj bi naredili. Obrnili so se in se obračajo na nas posamezniki za nasvet, toda kako naj mi svetujemo, kako naj dajemo enotne smernice, ko gre za učitelje vašega in našega prepričanja in bi bil potreben enotni nastop obeh organizacij. Značilen slučaj, ki kaže naravnost krvavo potrebo našega ljudstva po Narodnem svetu.

Naprošam Vas torej nujno, da odgovorite že končno na naše predloge. Nemogoče je, da bi še dolgo odlašali, naša vest nam ne dopušča, da bi puščali še nadalje ljudstvo v nejasnem in bomo morali zato v kratkem povedati javnosti, kako stoji stvar Narodnega sveta.

Prosim Vas in Vaše politične prijatelje, da ne smatrate poslednjih besed za grožnjo, temveč za prikaz našega resnega dejanskega položaja.

Vas pozdravljam z odličnim spoštovanjem

Dr. E. Besednjak.

Edinjaši izrecno odklonili »Narodni svet«.

Prve dni tega meseca je prišel končni odgovor iz Trsta. Na naša dva predloga, naj se napravi križ čez vse spore preteklosti in ustanovi Narodni svet na podlagi enakopravnosti obeh organizacij, sploh niso odgovorili, temveč izjavili, da Narodnega sveta ne marajo. Pismo se glasi:

V Trstu, dne 1. aprila 1926.

Velecenjeni gospod doktor!

Čast mi je odgovoriti kratko na Vaši dve pismi od 10. 2. in 19. 3. t. l., katerih prvo sem Vam potrdil s svojim od 23. 2., a drugo, prejeto 22. pr m., Vam ni

sem utegnil več potrditi, ker me je zalotilo sredi neodločljivega dela.

Zelo obžalujem, da se Vam moji odgovori zdijo dvoumni. Ker z ene strani ne smem misliti, da bi jih Vi ne bili sposobni razumeti, in ker mi z druge strani toliko moje spoznanje kolikor svedočanstvo mojih prijateljev, ki so jih brali, potrjuje, da nisom dvoumni, moram soditi, da v Vas ni še prave volje, da bi me razumeli. Taka volja je pa predpogoj za kakršnokoli skupno delovanje.

Izjava Političnega društva »Edinosti« od 19. 12. 1925 je čisto jasno, dasi v koncizni obliki dooločila naše stališče nasproti vprašanju, ki ste ga sprožili vnovič kot v zaključek znane polemike. Zadnji odstavek izjave pravi, da se skupna politična organizacija ustanovi, brž ko se stvari na nasprotni strani, to je na Vaši strani, premenijo tako, da naši očitki odpadejo, bodisi da se osebe izmenjajo, bodisi, da se krivci popravi. Ta pogoj smo postavili, kakor je poudarjeno v izjavi, ker bi organizacija, ki ne sloni na pravih močeh, bila oblika brez vsebine. Ali naj torej na Vaši strani stopijo na mesto tistih, proti katerim so naperjeni naši očitki, drugi močje, ki jih ti očitki ne zadevajo, ali naj se pa tisti močje, ki jih naši očitki zadevajo, premenijo tako, da očitki postanejo brezpredmetni. V svojem pismu od 13. 1. t. l. sem Vas opozoril na to, da mi ni znana nobena nova okolnost, radi katere naj bi Politično društvo »Edinost« premenilo stališče, ki ga je označilo z izjavo od 19. 12. 1925, ali radi katere bi se moglo soditi, da se je v tej izjavi postavljeni pogoj uresničil. Zares se na Vaši strani niso izmenjali močje, s katerimi naj bi Politično društvo »Edinost« sodelovalo, niti ni nobenega znaka, da bi se bili popravili tisti močje, ki je proti njim Politično društvo »Edinost« bilo prisiljeno nastopiti z očitki.

Dosedanja izkušnja napolnjuje mene in moje prijatelje z globokim nezaupanjem in nas sili do skrajne previdnosti. Predno se podamo v kakršnokoli skupno organizacijo, hočemo imeti garancije, da so tisti, s katerimi nas sodelujejo naši močje, navdahnjeni iskrenega duha edinosti in narodne solidarnosti. Kakor se je že snovanje skupne politične organizacije izrabilo v zgolj strankarske svrhe, se bojimo, da bi se to še v večji meri zgodilo s skupno organizacijo samo.

Poskusimo rajši s posameznimi skupnimi akcijami, dasi imamo tudi v tem oziru iz daljne in bližje preteklosti nepovoljne izkušnje. Če se nam posreči, izvesti eno ali drugo posamezno akcijo v duhu prave edinosti in narodne solidarnosti, smemo upati, da se zaupanje počasi spet vzbuji in utrdi toliko, da lahko preidemo k poskusu trajne skupne organizacije.

V tem zmislu Vas opozarjam na vprašanje, da bi ustvarili skupno društvo za Družbo nacij. Gre za stvar, pri kateri bi nas zares ne smeli deliti nikaki stvarni razlogi. Skupno društvo bi se moglo deliti v dve ali tri sekcije, a na zunaj nastopati enotno. Če se nam ta poskus posreči, pride čas, da napravimo drugi, dalje segajoči poskus.

Danes odpotujem in se radi dela, ki me čaka še po praznikih, povrnem šele okoli 10. t. m. Kakor Vam je gotovo že znano, bo proti koncu tega meseca sestalek, na katerem bo morda dana

prilika, govoriti tudi o gornjih vprašanjih.

Z odličnim spoštovanjem
Dr. Wilfan.
Priporočeno.

Na koga pada teža odgovornosti?

Po takem odgovoru nam ni preostajalo drugo, kakor da obžalujemo ravnanje edinjaške organizacije in odvrnemo od sebe odgovornost za škodljive posledice.

Poslal sem v Trst nastopno zaključno pismo:

Velecenjeni gospod doktor!

Odgovarjam v imenu odbora na Vaše pismo od 1. aprila t. l. V njem izvajate odkrito in neravnost, da je vaši organizaciji nemogoče ustanoviti z nami Narodni svet, ker se na naši strani niso izmenjali močje, s katerimi naj bi (vaše) Politično društvo »Edinost« sodelovalo in niti ni nobenega znaka, da bi se bili tisti močje popravili. V pismu govornice o pravih ljudeh, o strankarskem izrabljanju itd.

Pooblaščen sem, da mirno, toda prav odločno zavrnem žaljivo vsebino vaše izjave in da izrazim obenem naše obžalovanje, da ste odklonili radi osebnih prašanj Narodni svet, h kateremu nas silijo zelo nujne, stvarne potrebe našega naroda.

Naše obžalovanje je tem večje, ker vidimo iz pisma, da vaši razlogi niso niti od vas samih resno mišljeni. V prvem delu pisma odklanjate namreč Narodni svet, češ, da ne morete sodelovati z močmi, katerim ne zaupate, kaj na to pa predlagate skupne akcije z ravnostimi ljudmi, o katerih ste trdili, da z njimi ne morete sodelovati.

Kako je to, da jim nemudoma zaupate? Ako bi vi res ne mogli sodelovati z našimi močmi, bi morali odklanjati sploh vsako sodelovanje z njimi, in sicer toliko v Narodnem svetu kolikor v posameznih akcijah. Ljudje so pač tu in tam isti, delo tukaj in tam zelo važno.

Razlogov, ki jih vi navajate proti Narodnemu svetu, ne moremo zato smatrati za resne. Vi Narodnega sveta kot takega enostavno nočete, to je jedro vaše politike.

Glede posameznih skupnih akcij izjavljamo, da smo bili vedno pripravljeni sodelovati z vsakomur, ko je šlo za skupne narodne zadeve. Razume se torej samo po sebi, da sprejemamo vsak vaš predlog za sporazumen nastop v skupnih narodnih prašanjih.

Sporazumnemu narodnemu delu ne bomo stavili mi nikdar ne stvarnih, še manj pa osebnih zaprek.

Poudarjamo pa, da so posamezne akcije, ki se organizirajo od slučaja do slučaja, za nas premalo. To boste razumeli posebej, ki se vam je zdel celo Narodni svet minimum, to se pravi najmanjša skupna organizacija, kar jih je mogoče zamisliti.

Posamezne akcije, ki jih vi predlagate, stoje pa celo pod tistim vašim minimumom, so torej manjše ko najmanjše ali prav nič.

Ustanoviti bi morali pač trajno nadstrankarsko organizacijo, tako da bi se borili za skupne pravice našega naroda z združenimi močmi, stalno in po enotnem načrtu.

Da vi take organizacije ne marate, živo obžalujemo in zavračamo na vas odgovornost za ogromno moralno in narodno škodo, ki bo izhajala iz tega našemu preizkušenemu ljudstvu.

Z odličnim spoštovanjem
Dr. E. Besednjak.

V Gorici, dne 18. aprila 1926.

S priobčitvijo teh pisem sem izvršil nalogo, ki mi jo je bila naložila moja organizacija, in storil svojo dolžnost do slovensko-hrvatske javnosti. Žal mi je le, da kljub najboljši volji nisem mogel doseči, kar želi in zahteva ogromna

večina našega naroda v Julijski Krajini.

Prepričan sem pa, da pride čas, ko bo volja ljudstva premagala vse zapreke in si bodo množice znale izgovoriti Narodni svet proti posameznikom, ki ga ovirajo.

Kaj se godi po svetu?

V zadnji številki smo obrazložili bravcem nagli preobrat v jugoslovanski politiki. Česar ni nihče tako hitro pričakoval, se je zgodilo. Radić je moral iz vlade, v samem njegovem taboru vre.

Klub zapeljivcev in zapeljancev.

Svojemu mojstru sta obrnila hrbet tudi ministra Nikić in Šuperina. Pa ne le to, strežeta mu tudi po političnem življenju. Osnovala sta, kakor smo že pisali, svoj klub in skušata Radićev tabor razklati na dvoje. Novi klub šteje danes že 11 poslancev. Hrvatska ministra obljubljata radikalom, da jih bosta že čez par dni imela še več. Seve, ona dva vidita za sabo že polovico Radićevih poslancev, ker sta v strahu, da bi ju radikali ne poslali za Radićem, če jim do 5. maja, ko se zbero poslanci, ne pripravita več hrvatskih glasov.

Stjepan Radić pa v svojem glasilu »Dom« kar ne more zadosti ogrditi svojih odpadnikov. Široko besedno piše o Nikiću in Šuperini, ki ju je on posadil v mehke ministrske stolčke, pa sta mu zdaj tako grdo nehvaležna. Pravi, da sta ta dva »nesrečnika« hlinila prijateljstvo do njega. Med sedmorico »političnih obupancev« (danes je teh obupancev že 10) so trije zapeljivci (doktorji) in štirje zapeljanci (kmetje). O drju Šuperini govori Radić dalje, da je kot advokat strahovito odiral seljake v okolici Siska. Če mu ni klijent takoj odrajal plačila, mu je že poslal birača na vrat. Dr. Nikić pa sploh nikoli ni bil pravi radićevce. Dal mu je ministrstvo za šume in rude le na pritisk radikalov. In tako lepo Radić po vrsti ožeha svoje nekdanje pristaše.

S tem jih hoče Radić predstaviti kot nekake ničvredneže, ki zaslužijo preziranje hrvaških seljakov. V svoji hudi jezi na odpadnike pa Radić pozabi, da ga bo nemara kdo pobaral, zakaj je pa take ničvredneže sprejel za svoje poslance. Je torej vse njegovo prejšnje hvalisanje istih poslancev le pesek v oči zapeljavanemu hrvaškemu seljaku?

Dve naturi v enem telesu.

Voditelj hrvatske seljačke stranke Stjepan Radić je marsikomu ziva uganka. Ne more mu nihče odrekati globoke naobrazbe in sposobnosti. Toda poguba zanj je njegova dvojna natura. Danes nekaj trdi, jutri prekliče. Nosil je na shode bandera Srca Jezusovega, pod njimi pa je napadal »pope« prav poulično. Začel je s »Hvaljen Isus«, končal pa z bojem proti verski politiki. Napadel je po vrsti vse sosednje države, ko so te zahtevale od vlade zadoščenja, pa je njihovim konzulom in poslanikom stiskal roke, češ, ti presneti novinarji vse zavijajo in drugače napišejo kot je bil on dejal. Marsikaj ko sitnost je s takimi zaleti prizadjal svojemu tovarišu zunanjemu ministru Ninčiču. Najlepše je pa bilo, da se je kot minister po Belgradu bratil in poljuboval s svojimi ministrskimi radikalnimi tovariši, v Zagrebu pa je šel v uredništvo »Doma« in po vrsti opsoval svoje včerajšnje »pobratime«. Vsled svoje dvojne narave mu ni nič delalo težke vesti, ko je lani spravil na polico svojo republikansko čepico in si posadil na glavo lepo skrtičen monarhistični klobuk. Radićevo politično zavezništvo ni bilo nikdar trajne vrednosti. Naposled

so se tega vednega njegovega prebračanja kart na pravo in levo naveličali vsi.

Mnogi pa skušajo v tem dvojnem Radiću spoznati prebrisanega in pretkanega politika, ki bo navsezadnje le »ta dolgo« vlekel.

Pod žensko komando.

Bivši radićevci, ki jih Radić v »Domu« tako po vrsti zmerja, pa ne ostajajo dosti dolžni. Izdali so proglas na vse hrvaške poslance, kjer pravijo, da niso več mogli prenašati Radićeve družinske politike. Pozivljajo jih naj zapuste Radića, ki se hoče postaviti nad hrvaški narod.

O Radićevi družinski politiki se je mnogo govorilo in pisalo. Na poslanska in druga vodilna strankarska mesta je Stjepan Radić postavil običajno svoje ožje in osebneprijatelje ter svojo žlahto. Pavle Radić, Košutić, Krnjević in še drugi so njegova žlahta. Nad vsemi pa ima prvo besedo Radićeva žena, krepka in odločna gospa Marženka (Marija), doma tam gori s Češkega. Gospa Marženka je Stjepana spremljala stalno na njegovih političnih potih. Tudi v prosvetnem ministrstvu je bila vedno poleg svojega moža-ministra. Ker je Radić zelo močno kratkoviden, da sam skoraj ne more brati, je ta pomoč njegove žene bila skoraj potrebna; pa tudi svojo hčerko je Radić poklical kot ministrsko tajnico v prosvetno ministrstvo, češ, da jo nujno rabi, ker je kratkoviden.

Tako je imela gospa Marženka stalno nadzorstvo nad ministrstvom in vodstvom stranke. K sejam je hodil Radić skoraj vedno v spremstvu soproge.

Pri zadnji seji v prosvetnem ministrstvu je gospa Marženka prav krepko nastopila proti trgovinskemu ministru drju Krajaču. Tega je namreč pozval k sebi ministrski predsednik. Ko se je vrnil, ga je Radićeva žena sprejela, kaj ima on hoditi k ministrskemu predsedniku brez dovoljenja njenega moža. Belgrajski list »Vreme« piše, da je gospa Marženka dobila močan živčni napad, ko je zvedela, da so njenežga moža vrgli iz vlade. Morala je baje kar v posteljo in je šele drugi dan šla za možem v Zagreb. Tam je bila navzoča spet pri seji stranke, ki se je vršila sinoči.

Radićevi poskusi.

Radić si je najprej pomiril živce, potem pa koj začel snovati načrte, da bi se njegova ladja ne potopila. Svojim prijateljem v Zagrebu je že napovedal, da bo njegova stranka že 5. maja spet na vladi. Sam sicer za zdaj ne sili v vlado, a ponuja radikalom štiri svoje prijatelje kot ministre. To kaže, da skuša Radić za vsako ceno sneti z vratu zanj, ko, ki mu jo zadržujejo radikali po Pašićevih nasvetih. Notranji minister Boža Maksimović, ki je Radiću precej gorak, že pripravlja obznanje proti njegovi stranki. Dr. Nikić, ki je namestnik trgovinskega ministra, je odredil preiskavo pri najmočnejšem Radićevem denarnem zavodu pri Hrvatski seljački zadružni banki. Vsi ti ukrepi lahko zadenejo Radića v živo. Ni čuda torej, da se Radić ozira za pomoč na vse strani. Danes hvali Svetozarja Pribičevića, vodjo samostojnih demokratov, potem spet Ljubo Davidovića, skuša pridobiti drja Korošca in Slovensko ljudsko stranko.

Kaj pa je z našo šolo?

Ko je Kristus ustanovil katoliško Cerkev, je oznanil, da bo Cerkev luč narodom. Luč sveti v temi, luč razsvetljuje stvari, da vidimo, kakšne so v resnici. Cerkev je vedno bila luč in je še. Ona kaže pravo pot človeku, pravi mu, kako naj živi. Cerkev pa je tudi luč družbi: ona jasno in trdno oznanja, kako naj živi krščanska družina, kakšna bodi krščanska šola, kakšna bodi vzgoja otrok.

Ko katoliški starši gledajo delo sedanje državne šole, se jim vsiljuje prša: Kakšna bi morala biti šola za katoliške otroke? Na to prša daje Cerkev jasen, trden, obvezen odgovor. Takole pravi:

Pravice staršev.

Otroci so dar božji. Bog jih je izročil staršem. Starši so v prvi vrsti zanje odgovorni. Zato imajo starši prvo in največjo pravico in dolžnost, da jih učijo, vzgojijo v dobre, poštene, krščanske ljudi. Če pa starši sami ne morejo učiti otrok in so prisiljeni jih dati v šolo — potem morajo starši imeti pravico, da svobodno izberejo šolo, vzgojo in pouk. Katoliški starši si izberejo katoliško šolo.

Kakšna pa je katoliška šola?

V Ameriki, v Belgiji, na Holandskem jo imajo. Katoliška šola ne uči otrok samo brati, pisati, računati in peti; ne uči jih le, da ne smeš krasti, ne zaničevati starčkov in pobijati ptičic. Katoliška šola hoče iz otroka napraviti trden, zrel in junaški katoliški značaj. Ko šoli dorasli otrok stopi iz učilnice, naj bo prežet katoliških načel, naj bo zvest in živ od Cerkve, naj bo ljubeč član družine in zaveden od naroda. Katoliška šola je podobna delavnici kiparja, ki oblikuje otroške duše po enotnem modelu: po obrazu Kristusovemu. Zato je ves pouk prešinjen z verskim duhom in vsa vzgoja teži za tem glavnim namenom. Kar zida katoliška družina, to katoliška šola dopolnjuje in smoteno dovršuje.

Šola, kjer visi razpelo — še ni katoliška šola. Šola, kjer je dovoljeno dve uri na teden razlagati katekizem — je samo senca katoliške šole. V taki šoli se še vedno lahko šopiri zmošta, še vedno rastejo učeni brez značajneži. V taki navidezni krščanski šoli lahko stoji kot model za vzgojo imperialistični Cezar, — ali solzavi brezbožnik Rusó — ali kak drug dnevni »narodni« junak.

Pravice Cerkve.

Tretje načelo je prav razvidno: Če naj bo šola katoliška, mora

imeti Cerkev vpliv in besedo v njej. Prvo in največjo besedo naj imajo starši, drugo besedo Cerkev.

Kaj pa država?

Tudi ona imej besedo v šoli, tretjo in najmanjšo besedo. Tako uči Cerkev.

Država ima pravico zahtevati, da se v šoli vrši državljanski pouk, da so učne moči sposobne. Druge pravice država nima. Pač pa ima dolžnost, da iz javnih sredstev vzdr-

žuje vse one šole, ki jih starši izvolijo in sestavijo.

Tako Cerkev jasno in trdno oznanja resnico o šoli.

Kakšna je šola pri nas? Ali imajo starši kaj besede v njej? Ali ima Cerkev, prava in trdna varhinja družine in narodnega jezika, kaj vpliva v njej? Ali je Kristus oni vzor, po katerem sedanja šola kleše srca naših otrok?

Katoliški starši, premislite in sodite!

Iz slovanske Rusije.

Duhovniki v Rusiji.

Časi, ki jih preživlja cerkev v Rusiji spominjajo v mnogem na prve čase krščanstva. Najlepšo sliko nam nudijo koncentracijska taborišča na severu. Na Solovkah, na Popovem otoku, na Soloveckem otoku, dva kilometra od mesta Kem, so nastanjeni po barakah izgnani in kaznovani ruski duhovniki. Nedopovedljiva mrznja, neizrečno nasilje z vso svojo jezo počiva nad njimi. Njihovo trpljenje pomnožuje ljuti mraz pozimi in strupeni komarji poleti. Bolševiška vlada se znaša nad njimi kot nad predstavitelji protirevolucijskega gibanja. Najhujše zadeva te nesrečneže, da ne smejo poznati nobenega praznika, ampak samo nepretrgan delavnik.

Na sv. rojstvo, na vstajenje, na binkošti morajo ravno tako delati kakor druge dneve v letu. Najtežavnejša in najponiževalnejša dela morajo delati ti duhovniki v jetništvu, med katerimi je tudi več škofov. S čudovito potrpežljivostjo in s premagovanjem morajo sekati drva, popravljati in zidati ceste, opeko izdelovati, izsuševati blato, pripravljati drv za kurivo.

Z vsakim pogledom, z vsako besedo, z vsako kretnjo skuša paznik — čekist — v živo zadeti duhovnike in škofo. Njihova porcija se vsak dan od vseh strani oškrnjuje. Proti koncu leta 1925 je bilo tam okrog 400 duhovnikov. Vsaki dan z vsakim novim oddelkom izgnancev pa prihajajo novi duhovniki in škofje, ki so kaznovani po paragrafu 72. sovjetske ustave.

Med jetniki na Solovkah je škof Hilarijon, prijatelj in spodvižnik pokojnega patrijarha Tihona, o katerem se govori, da so ga bolševiki umorili. Škof Hilarijon je bil poslan najprej v koncentracijsko taborišče holmgorsko, kjer je prebil dve leti in pol. Ko je dostal svojo kazen, se je vrnil v Moskvo. Nastopil je proti Lunačarskemu, prosvetnemu komisarju, katerega je ljudstvo izžvižgalo in vsled tega je do-

bil drugih pet let. Radi nekaterih drugih incidentov, ki jih je imel s čekisti je bila njegova kazen postrojena v »štraf izolator«, kjer reže pričačuje smrti dan na dan.

Žalostna usoda je zadela tudi Petra, škofa Tambovskega. Pretečeno leto je škof v »štraf izolatorju« umrl. Glas se širi, da ga je komandant »sekirke« zadavil. Po paragrafu 72. sedi tam Peter Saratovski, vikar, kolpinski Serafin, načelnik kazanskega samostana Pitirim. — Med izgnanimi duhovniki in škofi je samo eden, ki pripada »živi cerkvi« to se pravi: »vladni cerkvi«. In ta je bil izgnan, ker je izdal tajnosti sedanje vlade. Živa vera zmaguje nad krvavim nasiljem.

J. K.

Lakota na Ruskem.

Dne 14. grudnia l. 1924. je predaval jezuit Michele D'Herbigny v »Papeškem vzhodnem zavodu« v Rimu o papeževi pomoči stradalim ruskim otrokom. Predaval je ob številnih skioptičnih slikah, predavanje je poslušalo več odličnih oseb, med njimi en škof, dva nadškofa, dva patriarha in dva kardinala. (Prim. Orientalia christiana IV.—1. L' Aiuto Pontificio ai bambini affamati della Russia.) Navesti hočemo le glavne številke.

Na lakoto nas je opozorila Zveza narodov na svojem zborovanju v Ženevi l. 1921. in pa pokojni sv. oče Benedikt XV., ki je takoj zrtvoval en milijon lir in kmalu nato poslal stradalnemu ljudstvu cel vlak živil. V njegovi goreči ljubeznigi je prehitela smrt. Ko je sedel na prestol sv. Petra sedanj sv. oče Pij XI., se je takoj spravil na delo. Stopil je v stik z ameriško podporo komisijo in po dolgih težavah se mu dne 24. malega srpana l. 1922. posreči poslati v Rusijo dva in dvajset redovnikov. Štirinajst dni prej je pozval ves svet, da reši »milijone otrok, mladeničev, žena in starčkov, ki so neizprosno obsojeni na najbrezupnejše življenje in na najgroznejšo smrt«. Darovi so pri-

hajali od vseh strani. Zlasti Amerikanci so bili požrtvovalni. Pravkar umrli belgijski kardinal Mercier je imenoval to veliko podporno gibanje »veličasten vzgled vseobčnega bratstva«. Onih dva in dvajset duhovnikov je zasnovalo delo v zelo širokem obsegu. Sredi največjega razmaha so dnevno oskrbeli z vso hrano in deloma tudi z obleko sto šestdeset tisoč oseb. Ustanavljali so ljudske kuhinje, pekarnice, delavnice za krojače in šivilje, prevozna podjetja, oskrbovali bolnišnice itd.

V Rim so začela romati dolga zahvalna pisma. Ginljivo je, kako se zahvaljujejo pravoslavni duhovniki svetemu očetu, da jim je preškrbel pšenice za oltar. Morda se je zgodilo prvič po pet sto letih, da se je pravoslavna duhovščina spominjala v diptihih med sv. mašo tudi rimskega papeža. Stiska je bila velika. Lakota je ležala nad vso Rusijo, zlasti nad južno ob dolnji Volgi okrog Odese, v Kharkovu, Saratovu, Samari, Simbirsku, na Krimu in Kavkazu; pritisnila je celo do Moskve in Peterburga. Stradalo je okrog štirideset milijonov ljudi, od lakote jih je umrlo nad deset milijonov in brez pomoči pa peževe komisije in drugih pomožnih podjetij, zlasti »Mednarodne zveze za pomoč otrokom« bi jih bilo pomrlo še enkrat toliko. Množice so zapuščale vasi in iskale živinjo, pot so stlali z mrličmi in obnemogli, ki so vdano čakali smrti. Starši so zapuščali otroke, da ne bi videli njihovega trpljenja. Zapuščeni otroci so blodili naokrog posamič in v skupinah, v snegu in ledu, nag, mršavi, izpiti in z zateklimi trebui. Drobovje je namreč začelo prebavljati samo sebe in začelo gniti in otekati, zlasti še, ker so si skušali utešiti glad s tekočim blatom. Takim revežem niti v bolnici niso mogli več pomagati. Vsa hrana jim je povzročala strašne bolečine. Nedolžni otročiči so umirali v tako groznem vpitju, da so jih morali ločiti od drugih bolnikov.

Osemletne mrličje je strašno trpljenje spremenilo v starce. Mrličji so ležali vsevpred. Spočetka so jih vozili na pokopališča v krstah, naloženih druga na drugo, na pokopališču s krste izpraznili in se vračali z njimi po nove mrličje. Pozneje pa so nakladali mrtvece kar na vozove. Včasih so ležali mrličji po dva ali tri dni naloženi na kupe, pogosto brez vsake obleke in to celo sredi največjih mest. Večkrat jih je zapadel sneg, velikokrat so jih onesčasčale podgane, psi, svinje in volkovi. Včasih so bili mrtveci tako izstradani, da so bili bolj podobni okostnjakom kot človeškim truplom. V letih 1921./22. so ležali zlasti v južni Rusiji celi kupi okostij iz-

VACLAV BENEŠ - TŘEBÍZKY

Dve povesti Karlštejskega vrana

Iz češčine prevel dr. Fran Bradač.

II.

Gospod David Boryne na Roztokih.

Na Češkem ni bilo mirnejšega stoletja nego šestnajsto. Leto 1547. je bilo že davno pozabljeno in v devetdesetih letih ni prišlo nikomur na misel, da bi pripisoval krvavi skupščini drug pomen, nego kakor so o njej mislili vsi mirni, redni in miroljubni ljudje. Če se človek privadi udobnosti, se niti v mislih ne da rad motiti v svojem miru. In takrat so se skoro povsod navadili na veliko udobnost. Vojna umetnost je padla v teh časih na stopnjo navadnega »Kriegsknecht«stva; vsi so se vdajali razkošju in posvetni ničemurnosti in se niso brigali za to, da so se jim tuji naseljevali v deželi v večno pogibel, da, celo sami so jim pri tem pomagali v svoje in svojih bodočih zlo... (Le odpri

zopet spomine Dačickega in čital boš ondi do pičice tako, kakor je tole moje mnenje.

V taki dobi je dorastel gospod David Boryne na Roztokih. Par šol je baje napravil v Pragi, tako da je s suknjičem obrisal prah s klopi, naučil se je kakih dvajset običajnih latinskih stavkov in poznal je tudi grške črke. Ko se je vrnil domov, ni vzel nikoli več druge knjige v roko kot tisto, v katero je praviloma zapisoval prejemke in izdatke do zadnjega groša. Bil je zavaljanec, majhne postave, okornih kretenj, večno hripavega glasu, hodil je v oguljeni obleki, pero na baretu je imel celo ob nedeljah zlomljeno, meča ob boku ni pri njem že davno nihče videl, hodil je počasi; in življenje — to življenje!

Prvikrat sem ga videl, ko smo leteli v Karlštejske gozdove, da bi tam prezimovali. Vse je bilo že zamrznjeno, vozovi so po cestah škripali, konji često niso mogli naprej... V teh krajih so bile že od pamti veka prav slabe ceste. — Služabništvo je prišlo takrat s polja še za dne domov, češ da zemlja vsak hip

bolj zmrzuje in da ni mogoče orati.

In takrat sem tudi privikrat slišal, kako se zna jeziti, in zdelo se je, kot da žvižga bič služabništvu okrog ušes. Toda bližala se je že noč, do Karlštejskih gozdov je bilo še daleč in od severa je začel naletavati sneg. In kadar mete, tudi vran ni rad pod milim nebom in ne sede rad nikamor v širnem polju, da bi se odpočil. Moj oče pa mi je leté dejal: »Vidiš, ali ni bolje biti vran nego človek! — Kdo nas more mučiti, kdo siliti k delu, kdo pretepati!... Kvečjemu svinčenko spustijo včasih za nami, toda tepec ptič, ki se da zadeti... In zato, da bi te nikoli ne zadela krogla, sem ti omočil peruti z roso o sv. Juriju, zato sem namesal gadje krvi o kresu... Sedaj si varen povsod in ni se ti treba nikogar bati!«

Tistega dne je stal v Bezdekovskem dvorcu mlad mož in se naslanjal na hišna vrata; bil je globoko zamišljen. Roke je imel na prsih prekrižane in glava mu je klonila na prsi. In baš v to stran se je veter najbolj upiral, kakor da si je tega

brezbriznika izbral za tarčo svoje mrzle igre.

*Služabništvo, ki je tu pa tam švignilo čez dvorišče, se je vselej porogljivo namuznilo, kadar je videlo Hyncika, varovanca tukajšnjega fevdnika, kako stoji pri vratih, kakor da je okamenel. In dekla je dekl šepnila na uho, hlapec in pastir sta se spogledala in oskrbnik se je s kazalcem desne roke nekolikokrat potrkal na čelo, kot bi hotel reči, da v glavi mladega moža niso vsa kolesca v redu. Celo pisar — trinajstletni fantalin — si je dovolil posmeh.

Obleka Hyncikova je bila še kolikor toliko v redu; toda suknja in hlače so bile iste barve, in sicer temne. Nikoli ga ni nihče videl v obleki drugačne barve. Hyncik ni bil gizdalen, čeprav je v teh časih tlačila moda vse drugo v ozadje, saj se je vlačila ta ničemurnica od mesta do mesta, od vasi do vasi in ljudje so bili srečni, če so se mogli dotakniti le roba njene obleke. Na prižnicah so uporabljali proti njej najhujše orožje, ki so ga mogli najti v arzenalih pravosti...

stradanih otrok. Včasih so krožili izstradani otroci po zasneženih poljanah in se bližali mestom, kjer so upali, da se bodo nasitili. Če je nje posijalo solnce, se je tako žarko odbijalo na bleščečem snegu, da jim je žgalo oči, in večkrat se je zgodilo, da so v takem položaju vsi skupaj znoreli, padali, trepetali kot božjastni, se stiskali skupaj na ledenih tleh, da bi se ogreli, se prerivali in se gnetli; iz nedolžnih otrok je nastal ogromno utripanje umirajočih bitij, dokler ni vse skupaj zamrlo in je ostal od vsega le kup izmozganih okostnjakov. Frančiškanske misijonske sestre, ki so jih l. 1922. izgnali iz Odese, so pripovedovale v Rimu, kamor so se bile zatekle, da so take prizore na lastne oči videle.

V teh grozotah ni čudno, da so začeli odkopavati mrtvece izpod snega in začele so se prave mesnice s človeškim mesom. Morili so celo nežne otroke. Neki redovnik (p. Walsh) pripoveduje: Vprašali so starko ob umirajočem možu, če ima kaj živeža. »Zdaj ne,« je odgovorila, »nocoj bomo pa imeli« in je povabila na ta grozen obed vse sive nove in vnuke. Zaprl so n. pr. mater, ki je zaužila spodnje ude lastnega sina, moža, ki je pustil od umrle žene le glavo in nekaj ostančkov. Zgodilo se je celo, da je umirajoči oče dovolil svoji ženi, da sme po njegovi smrti razdeliti njegovo truplo dvema otrokoma, da jima je ohranila življenje, in od umrlega očeta ni ostalo nič drugega kot lobanja. Vrhu vseh grozot je v oktobru l. 1923. dala vlada izgnati iz države vse člane papeževe komisije. Lakota je rastla in še v prvih mesecih l. 1924. so pisali moskovski komunistični časniki, da je vsak dan šest sto tisoč otrok brez stanovanja in hrane. Zato bomo razumeli vzdih sv. očeta: Spasitelj mira, spasi Rossijo! — Rešenik sveta, reši Rusijo! Ta vzdih je obdaroval s tri sto dni odpustka.

(Ta grozni popis ruske lakote priobčujemo, da bodo tudi naši bravci, ki so morda darovali svoj novičič za bedne ruske brate, umeli pomen nabiranja, ki ga je zasnoval sv. oče.)

Znanost v Rusiji.

Na ozemlju ruske sovjetske republike deluje danes 76 akademij in znanstvenih zavodov, 10 znanstvenih knjižnic, 476 muzejev, 61 zavodov za raziskovanje, 272 družb za domovinoznanstvo in 1003 prirodoznanstvenih družb bolj krajevnega značaja. Vse znanstveno delo pa tlači beda znanstvenikov in učenjakov, ki si morajo služiti kruh s stranskimi poklici.

»Na nevesto misli!« je rekel čez nekaj časa oskrbnik precej glasno. »Tamle na našo Doro!« je posmehljivo dodal konjski hlapec.

»Še te bi bilo škoda zanj!«

Hyncik je še vedno stal, naslonjen na vrata, kakor da sedi v najtišjem zavetju ter premišljeval o rečeh, ki presegajo človeški razum. In zdelo se mu je, da se mu je glava sklonila še niže.

»Še zaspal bo!«

»Neroda!«

»Le kaj si se takrat spomnil!«

Fevdnik, ki ga je bila sama do brota, je samo z rameni zgenil in ni odgovoril ženi. To očitje je slišal iz njenih ust najmanj tristo šestdesetkrat na leto. Odraslih otrok nista imela; vsako dete jima je umrlo nekoliko dni po svetem krstu. Pomagala sta si na vse načine, plačevala sta različne zagovore, a vse zaman... K blagoslovljenju je šla žena vselej že brez otroka, s svečko v roki, na katero ji je cerkovnik vsakokrat pripel lepo rožico. Žalostno nadomestilo za živ cvet!

»Njegovi predniki so bili zaščiti-

Dežela materina.

Martin Slomšek je napisal to zgodbo, ki je dobro, da jo slovenski bravci premislijo in si jo zapomnijo:

Mogočni vojvoda Belizar je služil rimskemu cesarstvu na Jutrovem. Njegova roka je premagala vse sovražnike. Pred njim so trepetali divji Huni in pred njim bežali hrabri Gotje; imenitni vitez je užugal Vandale in Perzijane. Na stare dni — pravijo — je sedel Belizar, sleber vsega cesarstva, slep na kamenu za potom blizu morja zunaj glavnega mesta Carigrada in — prosil ubogajme. Po krivem je bil zatožen in izteknili so mu oči. Sirota ni videl hoditi in deček ga je vodil ob palici, da si je prosil živca.

Večerno solnce je gorko sijalo in slepi Belizar je prašal mladeniča: »Ali sije solnce tudi po Carigradu?« »Vse strehe se svetijo od solnca,« mu je odgovoril deček. Belizar se je obrnil k Carigradu, se nasmehal in od veselja se mu je potočila debela solza po bledem licu v sivo brado. »Zakaj se obračate po ne-hvaležnem mestu, ki Vam je vzelo ljubo luč?« ga je vprašal fantič. Belizar mu je lepo odgovoril: »Jaz sem ljubil, ljubim in bom ljubil deželo materino.«

Iz širokega sveta.

Nazaj.

V Parizu so našli pri štetju 7. marca t. l. 2,838,417 duš. Te številke povedo, da je v petih letih padlo število za 25,017 duš. Pa še nekaj drugega pričajo te številke...

Premeteni krojaček.

Pred dobrimi 25. leti so se naselili v Piccadillyski ulici v Londonu štirje krojači. Ta ulica je znana kot najbolj aristokratska. Tod se postavljala modni moški svet v najnovejših angleških krojih. Prvi krojač je dal napisati na svojo tablo poleg imena: najboljši krojač celega mesta; drugi: najboljši krojač Anglije. Tretji je dal pa kar zemeljsko oblo naslikati in krog nje svoje ime s pristavkom: najboljši krojač na svetu. Njegovemu četrtemu kolegu Johnu Smithu so torej prepustili še samo luno in nebo. Tja gori pa spoštovani Smith ni hotel. Po kratkem preudarku je ukazal napisati na svojo tablo: John Smith, najboljši krojač v — tej ulici. Pravijo, da je imel več sreče kot prvi trije.

Madžarska zverina.

V bližini Budimpešte se je odigral tale dogodek: dva revna otroci sta na nekem smetišču pob-

niki naših pravic celo proti kraljem, kaj šele proti mestom... Po moji materi so jim malo v krvi... In rad bi vendar zapustil nekemu svoje posestvo. Bo vsaj molil za naju...«

»Ta — bo molil?«

Žena je izgovorila te besede z nepopisljivim glasom.

»Ne moliti niti zase, za lastnega očeta...«

»Ne moreš se čuditi. — Saj ga še poznal ni. — Toda dobro veš, kako se spominja matere.«

»Beži, beži z njim!«

Tako se je skoro vsakokrat končal razgovor fevdnika z ženo glede varovanja. Na eno besedo moža je imela žena vselej pripravljenih deset drugih in vsaka je bila ostrejša.

»Pravim ti, dečko! — Kakor da bi te privrtal. — Lahko si nakopljesh bolezen! — Pojdi vendar pod streho! — Ne morem te razumeti!«

Prostodušni fevdnik! On je hotel razumeti moža, v katerem se je pretakala kri Kopidlanskih, ki se je prebudila šele nedavno, komaj pred letom.

Najin nad vse ljubljeni sinček

MARIJAN

se je nocojšnjo noč pridružil nebeškim krilatcem.

Pogreb najinega nepozabnega angeljčka se bo vršil jutri ob 3. uri pop.

V Kanalu, dne 21. aprila 1926.

J. Kristijan in Anica Baudaž

ZAHVALA.

Vsem onim, ki so sočustvovali z nama ter spremljali najinega

MARIJANA

na zadnji poti in osuli njegov grob s svežim pomladanskim cvetjem, izrekava tem potom najsrčnejšo zahvalo.

Posebno se spominjava z vso hvaležnostjo zdravnika dr. A. Alojza Cannoniere, ki nam je stal poštvovalno na strani.

V Kanalu, dne 22. aprila 1926.

J. Kristijan in Anica Baudaž

VABILO

k rednemu občnemu zboru Kmetijskega društva v Vipavi, ki se bo vršil na dan sv. Florijana 4. maja 1926 ob 2½ uri pop. v društveni pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1925.
3. Nadomestna volitev načelstva in nadzorstva.
4. Revizijsko poročilo.
5. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri ne bo dovolj vdeležencev, se bo vršil občni zbor pol ure pozneje ob vsaki vdeležbi.

Odbor.

VABILO

k rednemu občnemu zboru Ljudske posojilnice v Vipavi, ki se bo vršil na dan Sv. Florijana 4. maja 1926 ob 3½ pop. v društveni pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1925.
3. Revizijsko poročilo.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri ne bo dovolj vdeležencev, se bo vršil občni zbor pol ure pozneje ob vsaki vdeležbi.

Odbor.

RAZGLAS.

Podpisana oddaja gradnjo nove hiše v Št. Petru na Krasu. Ponudbe morajo biti izdelane na podlagi načrta in podatkov, ki so na razpolago interesentom v uradu popisane, in vposlane pod zaprto kurto na podpisano Zadrugo do najpoznejše opoldne dne 2. maja 1926.

Št. Peter na Krasu, dne 18. aprila 1926.

Hranilnica in posojilnica
v Št. Petru na Krasu.

Hyncik kot da ne sliši. Toda z vetra je vendar šel in čez nekaj časa je stekel z dvorišča ter hitel proti gozdu, kjer je živel v raztrgani bajti dudaš Rozhuda.

(Moj dobri prijatelj. Vedno je imel kaj pripravljenega zame in hotel me je celo peti učiti. Toda ni šlo. Še iz nobenega vrana ni postal kanarček in nihče ga še ni spravil v kletko. In to samo zato, ker ni znal peti nihče od nas že od tistih dob, ko je ustvaril Bog vranji rod.)

Dudaš Rozhuda je pihal v svoj kozličev meh, ki se je tudi že precej levil. Tudi glas je izgubljal. Ni čuda po tolikih letih! A vendar je plula plesalcem kri do glave; kadar se je razcvilil, so bili kar v zraku, niti tal se niso dotikali z nogami in dekletom so oči kar žarele. Niso zastojali pravili tu pa tam, da zna dudaš Rozhuda marsikaj. Čudni ljudje! Takrat so govorili o vsakomer, ki je vedel več kot drugi, da z njim ni vse v redu. In pripisovali so čarodajno umetnost tudi temu, ki mu je rastlo žito na polju malo bolje. Toda pri vsej tej prazni veri je vendar tole najbolj čudno:

čarovniki so bili navadno ljudje, ki so bili hvaležni za kos kruha in ki jim je bil dober lonček mleka... Ko bi bili res kaj znali, bi bili najprej in najbolj sebi pomagali. Ali to človeško narobemišljenje traja še do danes, samo da ima v vsakem stoletju, da, tudi v še krajši dobi, drugačen obraz.

»Peče me tam, kot bi sedel na žerjavič! — Nikjer nimam miru in obstanka.«

»Hm! — In zato naj bi te posadil Rozhuda! — Težko pojde, prijatelj.«

Dudašu so se oči nenavadno zabiskale, ko je videl vstopati varovanca Bezdekovega fevdnika. A še bolj je prebiral med dlačicami svoje dude. In vendar že ni bilo skoro videti.

»Nočem, dudaš! — Danes sem prišel z drugo zadevo k tebi!«

»Morda se je tvojemu staremu zahotelo po veselju! — Pridem — pridem! — Saj itak zablodim k vam le malokdaj! — Letos me ni bilo tam niti na dožetkih!«

»Ti si baje mojega deda dobro poznal! — Pripoveduj mi o njem!«

Če bi Radić ne imel imena »politični zrakoplovec«, bi se te stranke gotovo zvezale s Hrvati in poslale v Belgrad vlado, ki bi rešila državo. Tako pa moramo reči, da jo je Radić zavozil ne toliko sebi v škodo, kolikor v kvar ljudstvu in državi.

* * *

Kriza na Romunskem.

Tudi v sosedni Romuniji so politične razmere precej razdrapane. Dne 25. maja se bodo vršile nove volitve v parlament in dežela je vsa vzbukana od volilne agitacije. Nihče ne ve, kdo bo vladal v prihodnjih letih državo in po katerih potih se bo razvijalo javno življenje romunskega naroda. Zato je javnost vznemirjena in gospodarstvo trpi, kakor povsod, kjer so politične razmere nestalne.

Vzrok te razdrapanosti je padec liberalne vlade, ki ji je načeloval Bratianu. Ta politik je vodil skozi zadnja leta krmilo države, dal v tem času Romuniji ustavne zakone in uredil kolikor toliko njene finance.

Doba njegovega vladanja je pa bila silno nemirna, polna parlamentarnih bojov in agitacij v deželi. Ustava, ki jo je dal Bratianu Romuniji, je namreč strogo centralistična in proti njej so se uprle posebno stranke iz novih pokrajin, kjer je bilo ljudstvo navajeno na široko občinsko in okrožno avtonomijo. Bratianu je bil razen tega hud nasprotnik delavstva. Pod pretezo, da se bori proti boljševiški nevarnosti, je položil pest na delavske organizacije in jih podvrgel oblasti kapitalistov. Tako so se dvignile proti njegovi vladi tudi delavske stranke. Toda Bratianu je pritiskal tudi kmetško ljudstvo. Kmetje so zahtevali zemljo in tirjali razdelitev veleposestev, a agrarna reforma liberalne vlade je kmete opeharila v njihovih upih.

Zemlja, ki je prišla v kmečko posest, je malenkostna, pogoji pridelave so bili trdi, ogromna večina polj in gozdov je ostala v rokah proslulih romunskih »boljarjev«.

Ljudski vihar ga je vrgel.

Glavni odpor proti Bratianuju je izhajal iz Narodne stranke in Kmečke stranke. Prva je zastopala v parlamentu nove pokrajine, torej Romune, ki so bili prej pod Ogrsko, druga pa kmečko prebivalstvo iz starega kraljestva. Obe stranki sta razpolagali v parlamentu z 87 poslanci in dobivali tekom let vedno večjo zaslombo v deželi. Okoli teh dveh strank se je zbiralo vse nezadovoljstvo države, ki je vedno bolj naraščalo. Pri občinskih volitvah, ki so se vršile pred nedavnim v Romuniji, je liberalna vladna stranka doživela strahovit poraz in izgubila večino celotnega glavnega mesta Bukareštu.

Bratianu je odstopil in vsakdo je pričakoval, da bo kralj poklical na vlado stranke, ki so dokazale pri občinskih volitvah, da imajo večino ljudstva za seboj.

Nasilen udar od zgoraj.

Mesto tega je pa izročil kralj oblast generalu Averagesku, ki ima v parlamentu samo par poslancev in ne more govoriti v imenu dežele. Averagesku je postal ministrski predsednik in je dobil nalogo, da vodi volitve v parlament. Zvršila se je torej nekaka revolucija od zgoraj; kralj je uveljavil svojo voljo proti ljudstvu in drži generala na nogah.

V teh razmerah se vrši volivna borba v Romuniji. Razume se da bo skušal Averagesku na vse načine zmagati in da bo rabil morda tudi nasilstva. Zato je romunska javnost v skrbeh in vlada v deželi strah in razburjenje.

Romunska politika in država sta v polni krizi.

Zakon določa: Če je v okolišju 5 kilometrov 40 šoloobveznih otrok, se mora tam šola otvoriti. Narodna manjšina ima pravico do svoje šole, kjer se vrši pouk v maternem jeziku, če je zgornjemu pogoju zadosteno. Potem je manjšinska šola lahko obvezna. Narodnost šolskih otrok določajo starši. Kdaj bodo češkemu vzgledu sledile druge države z narodnimi manjšinami?

Pevsko in glasbeno društvo

ponovi na svoji glasbeni prireditvi pri Sv. Luciji dne 25. t. m. poleg opere »Boštjan in Boštjana« tudi ostali del svojega zadnjega programa, t. j. na sporedu bodo pesmi za bariton solo s spremljevanjem klavirja in orkestra, ki jih bo pel g. Zlatko Bisail, romanca za rog solo in posebna točka za gosli s spremljevanjem klavirja. Orkester zasvira Dvorakove »Slovanske pleske št. 1«, ki so ob zadnji prireditvi tako izredno ugajali. Začetek je določen na 3½ pop., da se omogoči udeležba tudi okoličanom.

Slovenska pesem.

Slovenec ljubi svojo pesem. Neštevilni pevski zbori po naši domovini to izpričujejo. Ena najmočnejših pevskih organizacij je »Pevska zveza« v Ljubljani, ki je v nedeljo slavila svojo petletnico. Vodja in duša »Pevske zveze« je požrtvovalni pevovodja in glasbenik profesor Marko Bajuk. Po njegovem prizadevanju je »Pevska zveza« priredila v nedeljo v Ljubljani velik koncert. Po ocenah so deč so se pevski zbori prav dobro postavili.

Trezna sodba.

Ugledni praški list »Prager Presse« se smatra kot list, ki ve, kaj mislijo v vladnih palačah. V eni svojih zadnjih števil je povedal pod naslovom »Neumni in škodljivi fašizem« tole: »Znano je, da politične krilatice prav tako opajajo kot težko vino. Taka krilatica je pri nas »fašizem«. Toda ne razumejo jo dobro. Čehoslovaški fašizem, kakor se pri nas od časa do časa javlja, je le lepa krinka za politična paglavstva. Če uderejo taki fašisti v kako nemško (— na Čehoslovaškem je dosti nemške manjšine —) društvo, je to delo pouličnih paglavcev, za katere je potrebna palica.« Potem nadaljuje list, kako so fašisti v Moravski Ostravi vdrl v neko dvorano, kjer je zboroval nemški poslanec in pripominja, da je treba take izgrede čim ostreje obsoditi: »Nemci so prav tako naši državljani in imajo enake državljanske pravice ter se smejo zbirati na svoja zborovanja. Če preokrajajo svoje pravice bo vmes poseglo poklicano oblastvo, naj pa ne posezajo vmes fašistovski pustolovci.« Tako govori češki vladni list.

Umetniška razstava v Padovi.

Od 16. maja do 20. junija bo odprta v Padovi IV. umetniška razstava Treh Benečij obenem z vzorčnim velesejmom. Na razstavo so povabljeni tudi naši domačini, umetniki Pilon, Spazzapan in Čarigo, ki se bodo razstave najbrže vdeležili.

Poslanska zbornica

bo prišla skupaj 29. t. m. Sprejemala bo razne ministrske proračune in nekaj novih zakonskih določb.

Jamski obisk.

Bivši glavni tajnik Farinacci, sedaj »rimski Demosten« kot si sam pravi, je bil v nedeljo v postojnski jami. Mu je zelo dopadlo.

Razpis službe.

»Kmet. društvo v Biljah« razpisuje službo upravitelja, ki prevzame štacuno in gostilno. Prosilci naj vložijo prošnje do 2. maja t. l. na naslov: Predsednik »Kmetijskega društva« v Biljah. Nastop službe s 15. majem t. l.

Spori.

V fašistovskem taboru naše pokrajine se pojavljajo v zadnjem času ostri spori. Ko je prišel svoječasno poslanec Moretti kot izredni komisar fašistovske stranke v Videm in so bili razni Pisentiji, Spezotiji in slični mogotci nemilostno odstavljani, ni prišlo do nikakega vidnega odpora. Odstranjene veličine so se užaljane umaknile v ozadje in na zunaj niso pokazale nikake razdraženosti. Poznavalci razmer so pa menili, da je ta mir samo na videzen, da delajo gospodje pod vodo na vse kriplice proti svojim tekmečem. Resničnost teh domnevov se je zadnje dni jasno izpričala. Ko je po Farinaccijevem odstopu bil odstranjen tudi poslanec Moretti s svojega mesta, so zaslužili zapostavljeni Pisentijevci zarjo novega dneva. Dignili so glave in naskočili z vso silo svoje strankarske protivnike. Ta naskok pa ni prišel do izraza samo v besedah, temveč je prišlo celo do medsebojnih spopadov. V Vidmu, Krminu in tudi pri nas v Gorici je prišlo par večerov zaporedoma do dejanskih nastopov. Odvetnik Caprara, tukajšnji vodja fašistovske stranke, kateremu so mnogi zelo gorki, ki pa očitno še vživa zaupanje svojih višjih, je bil primoran izdati na fašiste oglas, v katerem grozi z ostrimi kaznimi vsem, ki bi kalili mir. Še ostrejši ukaz je izdal general Ronchi, ki je sedaj politični tajnik cele Furlanije. Prepovedal je fašistom hoditi okrog z mangelci in palicami. Te prepovedi so imele uspeh: 21. april je bil miren.

Širite »Goriško Stražo«

Kaj je novega na deželi?

Vrtojba.

Dne 21. aprila je umrla po dolgi in mučni bolezni g.a. Ljudmila Humar v najlepši dobi. — Pogreb se je vršil v četrtek pop. N. p. v m.

Kanal.

Bivšemu županu g. K. Baudažu je umrl prvorojeni sinček Marijan. Sožalje!

Kojsko.

V ponedeljek 26. aprila se bo vršil običajni živinski trg in sejm »Svetega Jurija«. Vdeležba kupcev in prodajalcev je zagotovljena, zato vabijo občinarji vso okolico k obisku.

Miren.

(Dramatični tečaj.) — Preteklo nedeljo se je vršil celodnevni dramatični tečaj za mirensko okrožje. Kljub slabemu vremenu so bila vsa društva častno zastopana. Pre-

davali so gg. prof. Terčelj, urednik Polde Kemperle in režiser P. Z. M. B. Tečaj se je zaključil z lepo uspelo akademijo mirenskih igralcev in mladih telovadcev obojega spola, ki so želi priznanje od vseh vabljenec, ki so napolnili Marmoljevo dvorano do zadnjega kotička. O tem tečaju in lepo vspeli akademiji želimo obširnejšega poročila v »Našem Čolniciu! Z uma svitlim mečem domu gradimo slavo in čast!

Iz Oseka.

Pretečeno nedeljo dne 18. t. m. popoldne sta pridrvela iz Krnice po planini in po občinski poti skozi Osek dva avtomobila z veselimi izletniki ter potem po državni cesti oddrčala proti Gorici. Šoferja sta s to turo dokazala, da niso naše občinske poti tako pod nič in se ne bo treba še nekaterim z aeroplani voziti v svoje domove. Slišali smo, da

DNEVNE VESTI.

Društvom!

Nekatera društva nam pošiljajo naznanila svojih občinskih zborov s prošnjo, da bi jih objavili v listu. Ker je naš prostor zelo omejen in ker so take objave za splošnost skoraj brezpredmetne, jih ne moremo priobčiti. Za občinski zbor naj vsako društvo doma poskrbi za primerno vdeležbo. Uredništvo.

Cerkvena oskrbnišтва, pozor!

Ker rabi »Zbor« za sestavo spomenice na komisarijat v Trevisu natančne podatke o manjkajočih stranskih oltarjih, ste naprošeni, da te podatke (število) čim prej javite. Glede zvonov naj se javi samo morebitna sprememba podpisanemu poslani prijave. — Vrtojba, dne 21. aprila 1926. — Fr. Švara.

Pevčeva zadnja pot.

Zadnjič smo obvestili naše bravce, da je preminul znameniti slovenski skladatelj Anton Foerster. Pokopali so ga 19. t. m. v Novem mestu z velikimi častmi. Kot zastopnik primorskega glasbenega sveta je bil pri pogrebu g. Tone Sever.

21. april.

V sredo 21. t. m. so po vsej državi slovesno obhajali praznik ustanovitve Rima, ki je združen s praznikom dela in od letos naprej tudi s spominskim dnevom za kolonije. Kakor pri nas je tudi drugod delo povsod počivalo in so bile trgovine zaprte. Mrzli, deževni popoldan je bil pa zelo čemerin in je napravil tudi ljudi čmerikave, malo dovzetne za veličino misli, kateri je bil posvečen.

Nagrada umnim gospodarjem.

Odbor za žitno bitko za občine Gorica, Št. Peter, Štandraž. Sovodnje, Vrtojba, Miren, Ločnik in Podgora razpisuje za 1. 1925/26.

nagrado za žitogojce, ki sami obdelujejo njivo; bodisi, da so ti lastniki, ali pa da imajo svet le v najemu.

Kdor se misli tekmovanja vdeležiti, naj se do 30. aprila 1926 javi pri svojem županstvu. Tekmovalci se s tem obvežejo, da bodo vztrajno obdelovali njive, izbirali seme in umno gnojili. Odbor bo pa nadzoroval že pri setvi in tudi pri žetvi. Pri nagradah se ne bo upoštevala le kakovost pridelka, marveč tudi način obdelovanja.

Nagrade znašajo od 500 do 100 lir; pet jih je po 50 lir. Nagrade bodo lahko obstojale tudi v strojih ali drugem poljedelskem orodju.

»Delo«.

Slovensko komunistično glasilo »Delo« ni šest mesecev izhajalo, ker je moralo čakati na priznanje novega odgovornega urednika. 17. aprila je spet začelo izhajati. Zanimivo je, da hočejo zdaj komunisti pridobiti kmeta za komunizem. Doslej je bil vaje kmet slišati od komunistov, da je on kriv splošne bede, ker svoje pridelke drago prodaja in se noče sprijazniti s komunističnim naukom, da bi svoje posestvo kar komunistom prepustil in se odpovedal zasebni lastnini. Zdaj pa zve, da se kmetove koristi popolnoma strinjajo s komunističnimi. »Delo« sicer sramežljivo pripominja, da se nočejo kmetu delati lepe. No, no, le nič sramežljivosti, saj kmet tudi brez teh pripomb ve kako in kaj.

Manjšinska šola na Češkem.

Čehoslovaška vlada je izdala načrt šolskega zakona. Nas zanima predvsem, v kakšen položaj pride z novo postavbo šola narodnih manjšin na Čehoslovaškem. Kot narodna manjšina pridejo predvsem v poštev Nemci, ki jih je na Češkem 30 od sto vseh prebivalcev.

je občina prejela precejšnjo svoto kot vojno odškodnino za občinske poti. G. župan je sklical zadnjo nedeljo skupaj naše občinske očete in še nekatere veljake, kateri naj bi odločili, kako se svota razdeli na posamezne frakcije. Po triurni debati se niso mogli zediniti, pač pa so se pridružili predlogu pametneža moža: »Pojdimo danes domov ter poprašajmo svoje žene za svet in prihodnjo nedeljo pridimo zopet skupaj! Šembilja je prerokovala slabe čase, kadar bodo ukazovali golobradci in nemaniči! In prav je imela!

Vrabče.

Gotovo nam bo »Gor. Straža« dovolila koticček za naše novice iz Vrabč, katere se navadno priobčujemo le ob prestopnih letih, in še tedaj le o žalostnih dogodkih. A leto smo imeli tudi pri nas veselil praznik Kristusovega vstajenja, ki je bilo veličastnejše kot kedaj prej. Novi pevski mešani zbor nam je naznanil, da tudi mladina vstaja. O, mladina, vstani! V tebi je narod, v tebi bodočnost! Z veselimi ponosom povemo, da so nam zvoki šestnajstorice mladega zbora zapeli veselo »Alelujo«. Res veliko so si mladenci prizadevali in žrtvovali, da so s pomočjo oddaljenih pevovodij tako lepo in zadostno povečali svečanost vstajenja. Naporno je delo, tem večja je zasluga. Čast in hvala vam vrli fantje!

Zalošče pri Dornbergu.

Tukajšnje prosvetno bralno društvo priredi v nedeljo dne 25. t. m. igro v 3. dejanjih »Tri sestre«. Vsi, ki bi radi poštenega razvedrila, ne zamudite prilike in pridite v Zalošče. V slučaju slabega vremena se vrši osem dni pozneje.

Sv. Križ pri Ajdovščini.

Od nas že dolgo časa ni bilo nobenega dopisa v »Goriški Straži«. Marsikdo si mogoče misli, da je po težkih bojih, ki smo jih imeli pred dvemi, tremi leti, zavladal nebeški mir, katerega ne kali nobena neprijazna sapica, toda moti se. Nekoliko časa po zadnjih občinskih volitvah, pri katerih so bili naši nasprotniki tepeni prav »po notah«, kakor se pravi, smo se za nekaj časa res oddahnili ter se v miru posvetili delu za blagor občine. Ta položaj pa ni trajal dolgo. Nekaternikom je bilo novo starešinstvo s svojim poštenim in pravičnim delom trn v peti. Začeli so rovariti in namerili svoje napade v prvi vrsti proti našemu županu. Zlasti se je začel gibati naš nadučitelj Medvešek. Mož meni, da je prišel sedaj za njega ugodni čas. Prelevil se je iz vnetega edinjaša v komunista, ker je računal, da bo na ta način žel pšenico. Sedaj se je pa vpisal v fašistovski sindikat, ker upa, da bo na ta način dosegel zaželjene uspehe in prišel v občini na krmilo. Povemo mu pa odkrito, da mu tudi to slepljenje javnosti in fašistovske stranke ne bo nič pomagalo. Goto vo bodo spoznali tudi drugi, kakor smo spoznali mi, njegov koritarski pohlep in mu pokazali pot v zapešek, kamor že davno spada. Drugi, kateri je zopet začel kazati svoje rožičke je Lulik, bivši komisar žalostnega spomina. Zdi se, da bi rad postal »potešta«. V ta namen prireja že sestanke — zadnjič pri Vrčonu — ter zbira pristaše. Tudi pri karabinirjih skuša priti v milost. Svetujemo mu, naj odneha. Če ne, bomo primorani osvežiti merodajnim krogom nekoliko spomin na njegovo svoječasno »delovanje«. Mož s preteklostjo kot jo ima Lulik vendar ne bo in ne sme stati na čelu naše občine.

Pliskovica na Krasu.

Naše prosvetno društvo, ki je še mlado, se razmeram primerno prav živahno razvija. Članov imamo že nad sto. Tudi številni mešani pevski zbor se z vso vnemo vadi in izpopolnjuje. Na belo nedeljo nas

je obiskal odposlanec Prosv. zveze urednik Kemperle, ki nam je v daljšem govoru pojasnjeval cilje našega prosvetnega dela ter nam zlasti polagal na srce skrb za našo mladino. Poskrbeti hočemo, da njegove besede niso padle na neplodovita tla in bomo zato še tesneje strnili svoje vrste in podvojili svoje delo. Bog živi!

Kobjeglava.

Bralno in pevsko društvo »Kraški Slavček« priredi na binkoštni pondeljek, to je 24. 5. 1926 veliko javno veselico z lepim sporedom. Natančen spored objavimo pravočasno. Sosednja bratska društva se naprošajo, da ta dan upoštevajo in ne prirejajo javnih prireditev isti dan.

Iz Štanjela.

(Malo odgovora kritiku »Divjega lovca«.) — Vsakdo ni za kritika. Pri nas se pa dobijo gotovi ljudje, ki mislijo, da je pisati kritiko tako lahko, kot poslati kako vaško kvanto »Čukua«. To se je dogodilo kritiku »Divjega lovca«.

Kritik piše, da smo imeli premalo vaj, mi pa pravimo, da smo jih imeli dovolj. Ker ima kritik največ opraviti z režiserjem, mu povemo, da vsi Štanjelci smo hvaležni režiserju in da znamo ceniti njegov trud in tudi smo prepričani, da je on največ žrtvoval za dober vspeh igre. Zato se mu zahvaljujemo za trud in ga obenem prosimo, naj se ne ozira na klevete svojih in naših nasprotnikov.

Radi bi vedeli vsi člani »Pev. in bral. dr. Štanjel«, odkod je kritik izvil, da Štanjelci skrivajo naslov svojega društva. Dopisniku povemo to: Minilo je dvajset let, odkar so naši očeti ustanovili svoje »Pev. in bral. dr. Štanjel« in tudi mi mlajši smo ponosni na to dedščino in jo bomo branili proti vsakemu, ki bi jo hotel onečastiti. Zato smatramo dopisnika v »Edinosti« za obrekovalca. Vemo, kaj hoče doseči, a ne bo dosegel nikdar!

O prireditvi sami napišemo par besed. — Igra »Divji lovec« je za podeželske odre težka, a v kljub temu je bila podana na splošno dobro. Igre se je vdeležilo okoli 1500 ljudi. Bili so vsi zadovoljni z igranci in mnogi so pohvalili Tončka, Majdo, Janeza, Rihtarja in Špelo. Slišalo se je tudi mnogo glasov, da bi se igra ponovila.

Pevski zbori so jako ugajali občinstvu; najbolj so se prikupili Rihterčani in Tomajci. Tudi Kobjeglavci niso zaostali za drugimi s svojo »Ne zveni mi« in Štanjelci s svojo »Kam?«. Naprej za čast in procvit Štanjela!

Štanjelc.

* * *

»Pevsko in bralno društvo Štanjel« v Štanjelu se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da se je predstava »Divjega lovca« tako dobro obnesla. Pevskim zborom iz Rihemberka, Tomaja in Kobjeglave, zlasti pa g. Furlanu, lesnemu trgovcu v Štanjelu, ki je dal na razpolago ves les za oder in stole in g. Starcu, gostilničarju v Štanjelu, ker nam je posodil stolice. Odbor.

Rihemberk.

Ni vsak človeški rod tako oblaški občinarji. Naše županstvo s slavnim tajnikom je znano ne samo v vipavski dolini in celi Italiji, ampak tudi po drugih državah. Seve, da ta slava ni tako po ceni, kakor si morebiti predstavlja kakšna navadna oseba; to vedo le naši davkoplačevalci. Vsaka občina, je gotovo, da si ne more kaj takega privoščiti, a nam je to malenkost. Na klade 100% ali 200% so za nas mačje solze, saj onega, ki to določa, prav nič ne boli mi pa tudi nismo tako uporni, da bi se protivili plačati. Pri nas sami podivjani plesi nesejo letno velikanske svote, zato pa se tozadevna dovoljenja izdajajo brez najmanjšega ugovora. Vse drugače je s prosvetnimi pri-

reditvami, za te se ne da dovoljenj nje, ker so narodu v veliko pohujšanje — narodno petje, igre itd. tega se ne sme dovoliti. V zadnjem času pa je šlo naše slavno županstvo še za korak dalje in sicer, da ni hotelo dovoliti niti nedolžne šolske veselice.

Pri nas, vam pravim, se marsikaj napravi, kar drugod ne bi šlo. Pisatelj sprejem je stal našo običino par tisočev; za vsak še tako neznamen dogodek, mora biti razsvetljava na vseh javnih poslopjih, tudi na občinsko breme in celo krčmarji ne smejo biti v temi. Občinski urad v naši občini nima nič manj sob kakor ministrstvo in te morajo biti »lušo« opremljene. Zdaj pa naj reče kdo, da slavimo po ceni! Dne 2. maja bode imela narodobudna mladina javni ples v Kasovljah, tako govore plakati, na katerega se vabita gospod župan in občinski tajnik. Ne bo dolgo, pa se oglasi mladina na drugem koncu občine, da čuti veliko potrebo javnega plesa. Od sedaj naprej bomo prav pazno sledili, ko se bodo izdajala dovoljenja za javne ples in o teh bomo tudi poročali.

Idersko.

»Bralno društvo« v Iderskem se zahvaljuje vsem onim, ki so pripomogli, da se je naša prireditev dne 11. t. m. prav dobro izvršila. Pred vsem se zahvaljujemo g. dekanu iz Kobarida, ki se je potrudil in naš igro dobro naučil. Enako g. Uršiču, ki nam je brezplačno prepustil prostor za prireditev in Mariji Matevč hšt. 47, ki nam je prepustila svojo dvorano za naše vaje. Hvala tudi g. kuratu Aljančiču iz Kreda, ki je mnogo pripomogel k naši prireditvi. Odbor.

Književnost in umetnost.

Vinko Vodopivec:

»Kraljici svetogorski«.
(12 Marijinih pesmi.)

Pričujoče novo delo Vinkovo dokazuje njegovo neizčrpano stvarjalno silo na polju cerkvene glasbe. — Vinko bogati leto za letom s plodovi svoje muze našo že tako dobro usmerjeno cerkveno glasbo. Da so Vinkove pesmi priljubljene in ljudstvu sezajo do srca, je pač iskati v njihovi melodijoznosti, v kateri čutiš odmev iz dobrih slovenske primorske duše. Pesmi bodo dobrodošle za bližajoči se majnik, kateremu je posvečenih pet, drugih 7 je bolj splošnega značaja in pripravnih za razne Marijine praznike. Besedilo je od priznane nabožne pesnice M. Elizabete, ena je od Volčiča. Vesel jih bo vsak, kdor jih bo slišal in ga bodo vabile k ljubezni do nebeške Gospe! — Sezite hitro po njih! Stanejo 6 lir.

Listnica uredništva.

Opazovalec, Šmartno: Vaše poročilo, v katerem obsojate nori ples, je zelo umestno; ker je pa brez podpisa, ga ne moremo priobčiti.

Na prodaj je bat na zmet št. 2 (»Majo«). Naslov pove uprava lista.

TROPINOVEC,

pristni, dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuhi« v Dornbergu

Velika zaloga trtnih škropilnic, nahrbtnih žveplalnikov najnovejšega sistema ter bakrenih brzoparnih kotlov. Sprejemajo se tudi pravila. Cene zmerne. Franc Rust, kotlar, Šturije-Ajdovščina.

Na prodaj je turbina za 7 konjskih moči po zelo nizki ceni. Ivan Furlan, Svino 52, p. Šmarje pri Štanjelu.

»Vinarska zveza« v Gorici, Via Formica 1. tik Korna, ima v svoji zalogi bela in črna vina. Dostavlja vino na dom ali po železnici po zmerno nizki ceni.

Lloyd Sabaud.

Prihodnje vožnje:

v Severno Ameriko:

»Conte Biancamano« 23. IV. 1926.
»Conte Rosso« 18. V. 1926.

Iz Genove v Njujork v 9. dneh;

v Južno Ameriko:

»Conte Verde« 12. 5. 1926.
»Principessa Maria« 21. 5. 1926.

Iz Genove v Buenos Ayres v 13½ dneh;

v Avstralijo:

»Mornalieri« 18. 5. 1926.

Informacije daje in sprejema prednaročila na vozne listke zastopnik

F. Rosich, Gorica,
Via Contavalle št. 4.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE

ROBERT BERKA

Gorica, sedaj Corso Verdi 36.

Lastnik se je specializiral na Dunaju, bil več let asistent zobozdravnika dr. ja Pikla. Laboratorij otvoren že leta 1918. — Sprejema od 9. do 12. in od 2. 6., ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. —

Zdravnik za zobe in usta

Dr. LOJZ KRAIGHER

sprejema vse dni v tednu v Gorici, na Travniku št. 20 ob sobotah in nedeljah pa tudi v Ajdovščini šte. 146 nasproti Ljudskemu vrtu.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija Dr. A. DE FIORI

7 GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14
SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

Zobozdravnik

Dr. L. MERMOLJA

GORICA - - Travnik 5/II.

(Piazza della Vittoria)

F. ŽAGAR VIA ST. FRANCESCO 18 TRST

PRIPOROČA svojo zalogo pristnih istrskih in tirolskih vin ter slivovko, brinjevec, tropinovec in druge likerje.

Cena konkurenčna. Blago prvovrstno.